

Γεωπολιτική Αναδιάρθρωση στη Μέση Ανατολή και το Κέρασ της Αφρικής: Στρατηγική Διείσδυση, Ανταγωνισμός Ισχύος και το Ενδεχόμενο Σύγκρουσης ΗΠΑ–Ιράν

του Θεόδωρου Αιματζίδη, Υποστρατήγου ε.α.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αναδύομενη γεωπολιτική σύγκλιση μεταξύ του Ισραήλ και της Σομαλιλάνδης εντάσσεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικής εξισορρόπησης στην Ερυθρά Θάλασσα. Η περιοχή αναδεικνύεται σε κρίσιμο κόμβο για την ασφάλεια των θαλάσσιων οδών και ενδέχεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο σε πιθανή κλιμάκωση μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιράν.

1. **Εισαγωγή: Η Ερυθρά Θάλασσα ως Ενιαίος Γεωστρατηγικός Χώρος**

Η περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας και του Κέρατος της Αφρικής συγκροτεί ένα ενιαίο γεωστρατηγικό σύστημα, στο οποίο διασταυρώνονται ζωτικά συμφέροντα περιφερειακών και παγκόσμιων δυνάμεων. Το στενό Bab el-Mandeb αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους ναυτιλιακούς διαδρόμους παγκοσμίως, μέσω του οποίου διέρχεται περίπου το 10–12% του παγκόσμιου εμπορίου (World Bank 2019).

Η σημασία των Sea Lines of Communication (SLOCs) έχει ενισχυθεί λόγω:

- της ενεργειακής αλληλεξάρτησης
- της ευπάθειας των θαλάσσιων δικτύων

- της αυξανόμενης στρατιωτικοποίησης της περιοχής

2. Η Σομαλιλάνδη ως Αναδυόμενος Στρατηγικός Κόμβος

Η Σομαλιλάνδη, παρά την περιορισμένη διεθνή αναγνώριση, αποκτά αυξανόμενη στρατηγική σημασία λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της ανάπτυξης του λιμένα Berbera.

Σύμφωνα με αναλύσεις του Clingendael Institute (2018), η περιοχή λειτουργεί ως:

- κόμβος εμπορικών ροών
- πιθανή βάση στρατιωτικής προβολής ισχύος
- σημείο ανταγωνισμού μεταξύ κρατών του Κόλπου, της Τουρκίας και της Κίνας

Η επένδυση της DP World στο Berbera επιβεβαιώνει τη μετάβαση της περιοχής από περιφερειακή περιοχή σε γεωοικονομικό κόμβο (Financial Times 2020).

3. Ανταγωνισμός Περιφερειακών Δυνάμεων: Η Περίπτωση της Τουρκίας

Η Τουρκία έχει εδραιώσει την παρουσία της στη Σομαλία, μέσω μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, που συνδυάζει:

- στρατιωτική ισχύ (βάση στο Μογκαντίσου)
 - αναπτυξιακή βοήθεια
 - πολιτική επιρροή
- Η προσέγγιση αυτή ερμηνεύεται στο πλαίσιο του νεο-οθωμανικού στρατηγικού δόγματος και της επιδίωξης περιφερειακής αυτονόμησης (Lindenstrauß & Korteweg 2021).

Η πιθανή είσοδος του Ισραήλ στη Σομαλιλάνδη ενδέχεται να δημιουργήσει ένα **δίπολο ανταγωνισμού επιρροής** στο Κέρασ της Αφρικής.

4: Η ισραηλινή στρατηγική εξισορρόπησης

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά η πρόσφατη απόφαση του Ισραήλ να προχωρήσει στην αναγνώριση της Σομαλιλάνδης, εξέλιξη η οποία, εφόσον παγιωθεί σε διπλωματικό και επιχειρησιακό επίπεδο, συνιστά ποιοτική αναβάθμιση της ισραηλινής παρουσίας στο Κέρασ της Αφρικής.

Η κίνηση αυτή μπορεί να ερμηνευθεί ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής:

- **γεωπολιτικής διείσδυσης σε μη παραδοσιακά θέατρα,**
 - **ελέγχου κρίσιμων θαλάσσιων σημείων συμφόρησης (chokepoints),**
 - **και προληπτικής εξισορρόπησης έναντι ανταγωνιστικών δρώντων,** όπως η Τουρκία και το Ιράν.
- Σε επίπεδο στρατηγικών σπουδών, η αναγνώριση εντάσσεται σε μια λογική **forward presence** και **extended deterrence**, καθώς παρέχει στο Ισραήλ δυνητικά:
- πρόσβαση σε υποδομές logistics κοντά στο Bab el-Mandeb,

- δυνατότητες επιτήρησης θαλάσσιων γραμμών επικοινωνίας (SLOCs),
- και ενίσχυση της επιχειρησιακής διασύνδεσης με συμμάχους των Ηνωμένων Πολιτειών.

Παράλληλα, η εξέλιξη αυτή δύναται να επιταχύνει τη διαμόρφωση ενός **νέου άξονα ασφαλείας Ερυθράς Θάλασσας–Ανατολικής Μεσογείου**, στον οποίο το Ισραήλ επιδιώκει να διαδραματίσει ρόλο πυλώνα σταθερότητας αλλά και ενεργού γεωπολιτικού διαμορφωτή.

Ωστόσο, η κίνηση αυτή ενέχει και κινδύνους κλιμάκωσης, καθώς ενδέχεται να προκαλέσει αντιδράσεις από κράτη που αντιτίθενται σε μονομερείς αναγνώσεις ή επιδιώκουν ανταγωνιστική επιρροή στην περιοχή, εντείνοντας έτσι τη ρευστότητα του περιφερειακού συστήματος.

5. **Η Στρατηγική Διάσταση μιας Πιθανής Σύγκρουσης ΗΠΑ–Ιράν**
Η πιθανότητα κλιμάκωσης μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιράν καθιστά την περιοχή επιχειρησιακά κρίσιμη.

5.1 Ναυτικός Έλεγχος και Στρατηγική Αποτροπή

Η Ερυθρά Θάλασσα θα αποτελούσε βασικό θέατρο για:

- επιχειρήσεις θαλάσσιας απαγόρευσης (sea denial)
- προστασία εμπορικών ροών
- προβολή ναυτικής ισχύος

Σύμφωνα με RAND Corporation (2021), ο έλεγχος chokerpoints όπως το Bab el-Mandeb αποτελεί κρίσιμο παράγοντα στρατηγικής αποτροπής.

5.2 Ασύμμετρη Στρατηγική του Ιράν

Το Ιράν βασίζεται σε:

- δίκτυα proxies (π.χ. Χούθι στην Υεμένη)
 - επιθέσεις χαμηλής έντασης και υψηλής επίδρασης
 - υβριδικό πόλεμο
- (ISS, *Military Balance*, 2023)

Η επέκταση αυτής της στρατηγικής προς την Ερυθρά Θάλασσα θα μπορούσε να διαταράξει την παγκόσμια ναυσιπλοΐα.

5.3 Ο Ρόλος της Σομαλιλάνδης στο Επιχειρησιακό Περιβάλλον

Η Σομαλιλάνδη ενδέχεται να λειτουργήσει ως:

- κόμβος ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance)
- βάση logistics
- σημείο ελέγχου ναυτικών κινήσεων

Η πιθανή παρουσία του Ισραήλ θα ενίσχυε τη διαλειτουργικότητα με τις αμερικανικές δυνάμεις.

6. Συμπεράσματα και Στρατηγικές Επιλογές για την Ελλάδα

Η περιοχή της Ερυθράς Θάλασσας και του Κέρατος της Αφρικής εξελίσσεται σε κομβικό γεωπολιτικό σύστημα υψηλής στρατηγικής σημασίας, όπου διασταυρώνονται τα συμφέροντα περιφερειακών και μεγάλων δυνάμεων. Η πιθανή σύγκλιση μεταξύ Ισραήλ και Σομαλιλάνδης ενισχύει τη λογική της εξισορρόπησης ισχύος και επηρεάζει άμεσα την ασφάλεια των θαλάσσιων γραμμών επικοινωνίας.

Υπό το πρίσμα μιας πιθανής σύγκρουσης μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και Ιράν, η περιοχή μετατρέπεται σε κρίσιμο θέατρο επιχειρήσεων, με άμεσες επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και την ενεργειακή ασφάλεια.

6.1 Η Γεωστρατηγική Θέση της Ελλάδας

Η Ελλάδα, ως κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ, καθώς και ως ναυτιλιακή δύναμη παγκόσμιας εμβέλειας, διαθέτει άμεσο συμφέρον στη διασφάλιση της σταθερότητας στις θαλάσσιες οδούς που συνδέουν τη Μεσόγειο με την Ερυθρά Θάλασσα.

Η εξάρτηση του ελληνόκτητου στόλου από τις συγκεκριμένες θαλάσσιες αρτηρίες καθιστά την ελευθερία ναυσιπλοΐας όχι απλώς στρατηγική προτεραιότητα, αλλά **ζήτημα εθνικού οικονομικού συμφέροντος**.

6.2 Στρατηγική Στάση: Πολυεπίπεδη Εξισορρόπηση

Η ελληνική στρατηγική θα πρέπει να κινηθεί σε τρεις βασικούς άξονες:

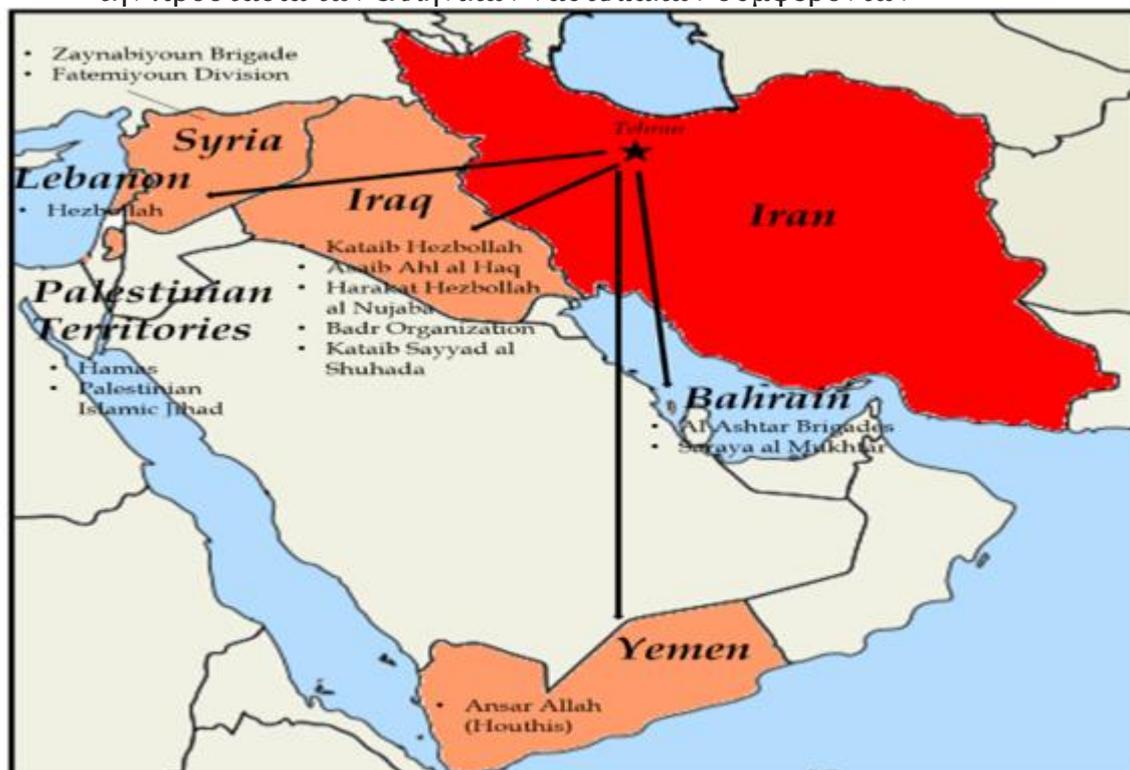
α. Ενίσχυση Συμμαχιών

Η εμπάθνηση της συνεργασίας με το Ισραήλ, αλλά και με αραβικά κράτη που συμμετέχουν στις νέες περιφερειακές αρχιτεκτονικές ασφαλείας, μπορεί να ενισχύσει τον ρόλο της Ελλάδας ως πυλώνα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο.

β. Ναυτική Παρουσία και Ασφάλεια Θαλασσιών Οδών

Η συμμετοχή σε διεθνείς αποστολές επιτήρησης και ασφάλειας στην Ερυθρά Θάλασσα και στον Κόλπο του Άντεν θα ενίσχυε:

- την επιχειρησιακή εμπειρία
- την στρατηγική προβολή ισχύος
- την προστασία των ελληνικών ναυτιλιακών συμφερόντων

γ. Διπλωματική Ισορροπία και Στρατηγική Αυτονομία

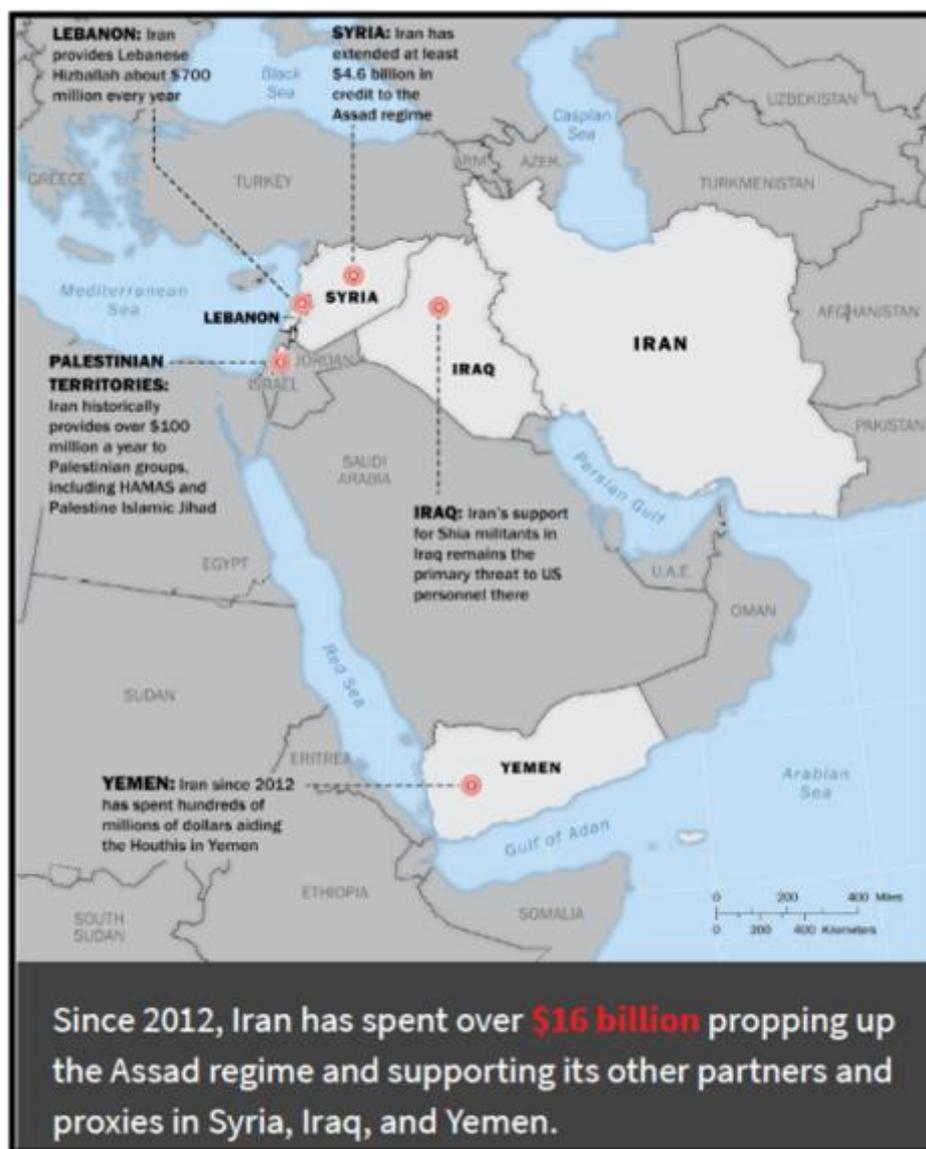
Η Ελλάδα οφείλει να διατηρήσει ισορροπία μεταξύ της δυτικής της ταυτότητας και της ανάγκης για λειτουργικούς διαύλους επικοινωνίας με περιφερειακούς δρώντες της Μέσης Ανατολής.

6.3 Η Ελλάδα ως Κόμβος Διασύνδεσης Μεσογείου–Ινδοειρηνικού

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδας επιτρέπει τη λειτουργία της ως:

- κόμβος μεταφοράς ενέργειας και εμπορίου
- διαμεσολαβητής μεταξύ Ευρώπης και Μέσης Ανατολής
- στρατηγικός εταίρος σε νέα πολυμερή σχήματα

Η αξιοποίηση αυτής της θέσης απαιτεί συντονισμό μεταξύ διπλωματίας, άμυνας και οικονομικής πολιτικής.

6.4 Συνολική Εκτίμηση

Η αναδυόμενη γεωπολιτική πραγματικότητα καθιστά σαφές ότι η ασφάλεια της Ανατολικής Μεσογείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις εξελίξεις στην Ερυθρά Θάλασσα.

Βιβλιογραφία (Chicago Style)

- Bryden, Matt. *Somaliland: Time for African Union Leadership*. Chatham House.
- Clingendael Institute. *The Horn of Africa: Strategic Competition and the Gulf States*, 2018.
- International Crisis Group. *Red Sea Rivalries*, 2018.
- RAND Corporation. *Security Dynamics in the Red Sea Region*, 2021.
- World Bank. *The Red Sea and the Gulf of Aden*, 2019.
- Brookings Institution. *Israel-UAE-India Strategic Cooperation*, 2022.
- International Institute for Strategic Studies (IISS). *The Military Balance 2023*.
- U.S. Department of State. *The Abraham Accords Declaration*, 2020.
- Lindenstrauss, Gallia, and Rem Korteweg (eds.). *The Eastern Mediterranean in Transition*. German Marshall Fund.
- Financial Times. Αναλύσεις για τον λιμένα Berbera και την DP World.
- International Crisis Group. *New Alignments in the Red Sea Region*, 2024.
- Reuters / Al Jazeera. Αναφορές για την ισραηλινή προσέγγιση προς τη Σομαλιλάνδη (2024–2025).

<https://www.anixneuseis.gr/%ce%b3%ce%b5%cf%89%cf%80%ce%bf%ce%bb%ce%b9%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b1%ce%bd%ce%b1%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%84%ce%b1%ce%be%ce%b7-%cf%83%cf%84%ce%b7-%ce%bc%ce%ad%cf%83%ce%b7-%ce%b1%ce%bd%ce%b1%cf%84/>